

היום נלמד בעזרת ה':

סנהדרין דף ה

תנו רבנן דיני ממונות בשלושה ואם היה מומחה לרבים דם אפילו יחידי:

אפילו שבכל דיני ממונות צריך לדון בג' דיינים, אם יש לפנינו דיין שמומחה לרבים מספיק שיהא יחידי כדי לדון, ורב נחמן ור' חייא אמרו על עצמם שהם נחשבים לדיינים מומחים.

איבעיא להו: הגמ' מסתפקת איזה תנאים צריך כדי להיות דיין מומחה, האם מלבד מה שלמדתי וקיבלתי מרבותי, וכן שאני יודע לדון בסברא לבד, צריך גם שיקבל רשות מרי גלותא או מהנשיא שבארץ ישראל, או שאין צריך לקבל רשות.

תא שמע: שמר זוטרא בנו של רב נחמן לא קיבל רשות לדון, ואעפ"כ דן שני בעלי דינים ביחידי, וטעה בדיון. ואמר לו רב יוסף שאם לא קיבלו אותך לדון שאפילו כשתטעה לא תצטרך לשלם, אתה חייב לשלם. ומשמע שאם לא טעה דינו נחשב לדיון, אפילו שהוא יחידי, כיון שהוא מומחה נחשב כבית דין, ואפילו שלא קיבל רשות מהנשיא לדון.

אמר רב: רב ושמואל נתנו עצה שמי שדן יחידי ורוצה להפטר מלשלם גם כשטעה בדיון, יבקש רשות מהריש גלותא או מהנשיא שבארץ ישראל לדון, ואז יהא פטור.

הגמרא מבארת ממי ניתן לקבל רשות:

אם קיבל רשות מריש גלותא שבבבל, ודאי שיכול לדון בין בבבל ובין בארץ ישראל, משום שריש גלותא יש לו כח גם לכפות על העם, משא"כ לנשיא לא היה כח, אלא שלימד את כל העם תורה. ויש להסתפק אם קיבל רשות מהנשיא שבארץ ישראל, אם רשאי לדון רק בארץ ישראל או אף בבבל.

ומביאה הגמ' ראייה שרבה בר חנה דן בבבל, וטעה בדיון. ובא לפני ר' חייא בארץ ישראל ושאל אותו אם חייב לשלם, ואמר לו שאם הם לא קיבלו עליהם שתדון

ותהא פטור מלשלם אם תטעה, אתה חייב לשלם. ואפילו שרבה בר חנה קיבל רשות מר' חייא לדון, אעפ"כ אינו מועיל רשות מהנשיא לדון בבבל.

ומה שרבה אמר לבני ריש גלותא שאיני כפוף לכם, ואני יכול לדון בלא קבלת רשות מריש גלותא, שהרי קיבלתי רשות לדון מאבי רב הונא, והוא קיבל מר' חייא שקיבל מרבי, שהיה נשיא בארץ ישראל, ואם כן רואים שגם רשות מהנשיא מועילה לדון בבבל. רבה לא אמר להם דבר אמיתי אלא דחאם בויוכח, אף שודאי שצריך רשות מריש גלותא.

והטעם שרבה בר חנה רצה לקבל רשות לדון מהנשיא קודם שירד לבבל, משום שבעיירות הסמוכות לארץ ישראל אפשר לדון אף כשלא מקבל רשות מהריש גלותא.

כמה מעשים שבהם רבי נתן רשות לדון:

כי הוה נחית רבה בר חנה לבבל: קודם שירד רבה בר חנה לבבל, בא ר' חייא דודו לפני רבי וסיפר לו שכיון שרבה יורד לבבל האם יוכל להורות שם, ואמר לו יורה. והאם יוכל לדון שם ואמר לו ידון. האם יוכל להורות על מומי בכורים, שהם מומים קבועים ומותר לאוכלם, ואמר לו יתיר.

וכשרב ירד לבבל וביקש ר' חייא דודו מרבי שיוכל להורות התיר לו להורות ולדין אבל לא להתיר בכורות.

כשר' חייא ביקש מרבי שיסמיך את רבה בר חנה אמר לו **שבן אחי** יורד לבבל, וכשביקש על רב אמר **בן אחותי**, אפילו שגם רב היה בן אחיו. שהרי **אייבו** אביו של רב, ו**חנה** אביו של רבה, ושילא, ומרתא, ור' **חייא**, היו כולם אחים, בני אבא בר אחא כרסלא.

מאי שנא למר קרי ליה בן בן אחי: הטעם לשינוי הלשון הוא א. שרצה להדגיש שרב היה גם בן אחיו וגם בן אחותו, ואילו רבה בר חנה היה רק בן אחיו. ב. או משום שכתוב 'אמור לחכמה אחותי את', ורצה לכבד את רב שיש לו חכמה יתירה, כינהו על שם הפס' בן אחותי.

ואפילו שרב למד מומי בהמות במשך 18 חדשים, והיה בקי בהם, עכ"פ רבי רצה שיחלקו כבוד גם לרבה, לכך נתן לו להתיר בכורות ולרב לא, כדי שיכבדו גם את רבה בר חנה. או משום שרב היה יודע להתיר במומים שאנשים לא הכירו בהם,

וחשש רבי שיידמו מילתא למילתא, ויתירו על פיו גם במומים שאינם קבועים, ולכך לא נתן לו להורות.

הגמ' מבארת האם כשמקבל רשות לדון האם צריך גם לקבל רשות להורות:

קושיא: **יורה יורה:** הגמ' מבארת כיון שיודע את ההלכות מדוע ביקש רשות להורות, והרי אומר מה שכתוב ומה שמבין, והרי אינו צריך לעשות דין בין שנים, שיבקש על כך רשות.

תירוץ: ביארה הגמ' שכיון שהיה מעשה שהגיע תלמיד ולימד שמי בצים אינם מכשירים לקבל טומאה, שדוקא אחד מז' משקין מכשירים לקבל טומאה, ובצים אינם אחד מז' משקין. אלא שלא דייק בלשונו והם הבינו שמי בצעים היינו מי אגם אינם מכשירים.

וטעו נמי בהא: היתה להם טעות נוספת שכתוב במשנה שיש נהרות כגון מי קרמיון ומי פיגה שפסולים לקדש בהם אפר פרה לצורך הזאת מי חטאת על האדם הטמא, מפני שהם מי בצעים ואינם בכלל מים חיים אל כלי, משום שיש בהם חציצה של עפר. והם סברו שכמו שפסול למי חטאת הוא הדין שאינם מכשירים.

ולכן גזרו שתלמיד לא יורה עד שיקבל רשות מרבו שיודע שיודע להורות כדין, בלא להטעות את הציבור.

אגב מביאה הגמ' שאסור לתלמיד להורות במקום רבו:

תנחום בריה דרב אמי איקלע לחתר: הגמ' מספרת שתנחום בן רב אמי הגיע למקום ששמו חתר, ואמר להם שמותר לשרות את החיטים מעט זמן במים, ולכותשן במכתשת **בפסח**, ואין לחשוש שמא יחמיצו, משום שכותשן תיכף אחרי הלתיתה. ושאלוהו בני העיר, האם אתה לא תלמיד של רבי מני שמהעיר צור, שהוא עכשיו נהמצא בעירונו, וכתוב שתלמיד לא יורה במקום רבו. ורק כשרחוק ממנו ג' פרסאות כגודל מחנה ישראל שהיו במדבר, מותר להורות. ואמר להם שאכן לא ידע שהוא כאן.

רבי חייא חזיה לההוא גברא דהוה קאי בבית הקברות: אך אעפ"כ כשהתלמיד בא להפריש מאיסור מותר אפילו במקום רבו, ולכך כשר' חייא ראה אדם שחשב שהוא כהן בבית הקברות הוכיחו על כך, -אפילו שזה היה במקום של רבי שהיה רבו-

האם אתה לא בנו של פלוני שהיה כהן, וענה לו שאכן הוא בנו אלא שאביו נשא אשה גרושה, ולכך התחלל, ואין עליו איסור טומאה.

הגמ' חוזרת לבאר עוד פרטים בנתינת רשות לתלמיד להורות:

פשיטא לפלגא הא קאמר דמהני: פשוט שהרב יכול לתת רשות לתלמיד להורות רק על חלק מהדברים ואין צריך לקבל רשות על כל הדינים ביחד. וכמו שרבי נתן רשות לרב להורות ולדון אבל להתיר בכורות.

וכן יכול הרב להתיר לתלמיד להורות רק לזמן מסויים, ואין צריך לתת רשות לתמיד.

גופא, אמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא נקרא בית דין חצוף: שאמנם אין מעכב ג' לדון אבל כיון שעוברים על דברי חכמים נקרא חצוף.

קושיא: שהרי מבואר במשנה שג' שדנו ואמר אחד מהדיינים איני יודע מוסיפים דין נוסף שידון עם השנים. ואם גם בי"ד של שנים כשר מדוע צריך להוסיף, והרי כאן הם לא נהגו בחצופה שהרי ישבו בתחילה ג'.

תירוץ: שכל הדין ששנים בדיעבד כשרים שחשבו מתחילה לישיב רק שנים, אבל כל שחשבו מתחילה לישיב שלושה, צריך בדוקא שלושה, ומעכב בדין.

קושיא: שהרי רבן שמעון בן גמליאל אומר שדין נפסק בשלושה אבל פשרה כשר אף בשנים, ואילו דין שנעשה בשנים בעלי הדין יכולים לחזור בהם. ור' אבהו סבר שאין מחלוקת על דברי רשב"ג. ואם כן מוכח ששנים שדנו אין דיניהם דין.

תירוץ: אכן הוא מחלוקת ששמואל סבר שחכמים חולקים על רשב"ג ור' אבהו סבר שאין מחלוקת.